

Sosiaalisten innovaatioiden skaalautumispotentiaali näkyväksi yhteiskunnallisissa yrityksissä

Maija Schellhammer-Tuominen

VALO
valmennus
yhdistys

Toimintamalli ja sosiaalinen innovaatio

"Jopa sosiaalisilla innovaattoreilla itsellään on vaikeuksia tunnistaa ja artikuloida oman toimintansa innovatiivista luonnetta." (Lillberg & al. 2023)

- Toimintamallit ja hyvät käytänteet ovat meille tutumpia, mutta tunnistamme heikosti, mikä on sosiaalinen innovaatio
- Se ei silti tarkoita, etteikö sosiaalisia innovaatioita syntyisi osana työtämme
- Skaalaaminen tai vähintään skaalautumisen huomioiminen on kiinteä osa kehittämistyötä

Skaalautuminen luo uutta rakennetta

- Jos skaalautuminen liiketoiminnassa tarkoittaa tuottavuuden kasvua, kun toimintaa voidaan kasvattaa ilman, että resursseja tarvitsee lisätä samassa suhteessa
- Voidaanko ajatella, että sosiaalisten innovaatioiden ja julkisten palveluiden äärellä skaalautuminen tarkoittaa vaikuttavampien palveluiden/toimintatapojen tuottamista nykyisillä resursseilla?
- Tai odotetun hyödyn tuottaminen esimerkiksi haittojen tai menetysten vähentämisenä pitkällä aikavälillä?
- Toimivien sosiaalisten innovaatioiden levittäminen ja käyttöönotto uusilla alueilla
- Sosiaalisten innovaatioiden tavoitteet peilaavat yhteiskunnan tahtotilaan ja valmiuteen investoida sosiaalisiin kysymyksiin
- Edellytykset skaalautumiselle
  - Vaikuttavuus
  - Yhteistyö
  - Sovellettavuus

Työllistymistä edistävien toimintamallien keruu

- Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksessa on kerätty työllistymistä edistäviä toimintamalleja
  - tähän mennessä noin 110
  - tarkempaan arviointiin on valittu 66
- Arvioinnissa huomioitu
  - Kohderyhmä, tavoiteltava hyöty, mallin toimivuus suhteessa tavoitteisiin, näyttö toimivuudesta, skaalautuvuus, muutospotentiaali
  - Haasteena pitkän aikavälin näytön puute, vähäiset osallistujamäärät ja mallien toimivuuden perusteen osoittaminen
- Osa toimintamalleista skaalautuneet/skaalattavissa → sosiaalisen innovaation elementtejä

Maaperä, jossa sosiaaliset innovaatiot syntyvät

- Yleishyödyllisyys ja voittoatavoittelemattomuus
  - Ei tarkoita vapautusta liiketoimintaedellytysten arvioinnin välttämättömyydeltä
  - Suuntaa taloudellisen laskennan hyötysuhteeseen voiton sijaan
- Soteala, työllistyminen, aliedustettujen ryhmien osaamisen lisääminen, osallisuuden lisääminen, syrjäytymisen ehkäiseminen
  - Digivihreän siirtymän huomioiminen, ekologinen kestävyys
- Kumppanuudet ja yhteistyö
  - Kaikki toimintamallit on kehitetty yhteistyössä
  - Monialaisuus ja moniammatillisuus
  - Kohderyhmä mukana

Maaperä, jossa sosiaaliset innovaatiot syntyvät

- Kehittämisen tarvelähtöisyys ja tulostavoitteellisuus
  - Kohderyhmä itse mukana kehittämässä
  - Selkeä odotus tuloksista, toteutuksessa tilaa innovaatioille
- Rahoitusinstrumentit
  - Ulkopuolinen rahoitus: kehittämishanke tai hankinta
  - Kokeiluiden mahdollistaminen → riittävän väljät raamit, tulostavoitteet
- Luovuutta tukevat rakenteet
  - Ei tarkoita rakenteiden puuttumista, vaan tilan jättämistä merkityksellisiin kohtiin

Skaalautuvuus osana kehittämisprosessia

Ideavaihe	Valmistelu	Toteutus	Mallintaminen	Juurruttaminen	Skaalaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Puitteet • Rahoituksen kriteerit vs. kehittämistarpeet • Uuden kehittäminen vs. olemassa olevan parantaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Rakenne • Konkretian ja väljyyden tasapaino • Tila innovaatioille ja villeille kokeiluille 	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotointi, arviointi ja parantaminen • Suunnitelmallisuus vs. kokeilut • Jatkuva arviointi ja parantaminen • Yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> • Mallin käytettävyys • Kuvaus todellisuudessa toimivista ratkaisuista • Sitominen olemassa olevaan rakenteeseen 	<ul style="list-style-type: none"> • Paikallinen malli • Mitä jää jäljelle paikallisesti • Miten resurssi turvataan • Kuka vastaa jatkuvuudesta • Rahoitus 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaalautuva malli • Onko otettavissa käyttöön laajemmin • Määrällinen näkökulma • Maantieteellinen näkökulma

Rakenteellisia haasteita

- Kehitetty sosiaalinen innovaatio/uusi toimintamalli ei ole yleensä valmis, hieno tuote, jonka voi ottaa käyttöön, ei ala tuottaa ja elää itsekseen
  - Sosiaalinen innovaatio vaatii ylläpitoa ja jatkuvaa kehittämistä suhteessa toimintaympäristöön
  - Tulee olla ”omistaja”, joka vastaa kehittämisestä, ylläpidosta
- Mallien käyttöönotto ja skaalautuminen on usein sattumanvaraista ja vastuu harvoin määritelty
  - Riittävä kuvaus ja vaikuttavuus
  - Ajankohtaisuus
  - Henkilökysymykset
- Tulisiko rahoittajien ottaa yhä suurempaa vastuuta skaalautumisesta ja edelleen kehittämisestä?
  - Koordinaatiohankkeet omalta osaltaan tuovat ratkaisua ja tukevat skaalautumistyötä

Mahdollisuuksia ja miten niitä kohti

- Yhteistyössä toteutettujen hankkeiden uutuusarvoon tulisi kiinnittää enemmän huomiota, rohkeita kokeiluja ja uudenlaista yhteistyötä
  - Huomio rakenteeseen, ei välttämättä menetelmiin
- Rahoittajilta ja julkisilta toimijoilta rohkeutta tarttua potentiaalisesti sosiaalisia innovaatioita tuottaviin ideoihin
  - Tunnistamisen parantaminen
  - Kytkeminen aikaisempaan kehittämiseen entistä vahvemmin
  - Kumppanuudet
  - Pysyvyyden rakentamiseen sitoutuminen
- Vaikuttavuuden arvioinnin vahvistaminen
  - Kenellä pitkän aikavälin vaikuttavuuden arvioinnin vastuu, pitkäjänteisyyden lisääminen

Kiitos!

